

POTOSI (BOLIVIA) — S. PEDRO DE ATACAMA (CHILI)

Bomberos (brandweerlieden) zijn voor de duvel niet bang en ook niet voor een fikse onweersbui. Wanneer Maria en ik terugkeren op de camping na een dag rondstruinen in Potosi, zit het zwembadje naast de laguna vol met deze jongens, blik bier of een glas wijn in de hand, Zuid-Amerikaanse muziek uit de boxen van de pick-up en bliksemschichten aan alle kanten om hen heen. Bij de nadering van een onweersbui in Nederland wordt iedereen door de badmeester het zwembad uitgejaagd, maar hier word je beschermd door hogere machten. Dat blijkt ook op het moment dat je in een taxi of micro (mini-busje) stapt; de chauffeur maakt 1 tot 3 kruistekens, heeft een flinke dosis amuletten aan de spiegel en de zonneklep hangen, maar doet geen veiligheidsgordel om. God zegene de greep én een veilige thuiskomst!

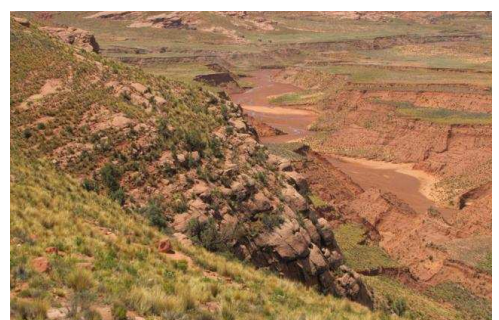
Onze laatste dag hier brengen we door in Potosi. De auto laten we bij de laguna staan, we lopen naar beneden en worden opgepikt door een jonge knul die vanmorgen al vroeg met een stelletje aan de rand van 'ons' meertje aankwam. Nu keren ze terug naar Potosi en mogen wij, uiteraard tegen vergoeding, meerijden.

Het oude centrum, met het gebruikelijke plein waaraan de kathedraal, het theater en de nationale banken, ligt op de hoogste top van een berg. Via een trap in het theater gaan we naar het dak en hebben een prachtig uitzicht over de omgeving. In de verte de mijnen, dichterbij de woonwijken, de buitenste armoedig en vlak voor ons de panden met winkels. Daartussen is overal ruimte voor overdekte markten, waar werkelijk van alles te koop is. Langs de straatjes op de trottoirs zitten tientallen vrouwen, soms achter een tafel met brood, anderen verkopen mango's vanuit de kruiwagen. Kinderen, soms nog heel jong, verrichten hand- en spandiensten, poetsen schoenen en sjouwen met emmers water op hun hoofd.

Terug op straat is het inmiddels erg druk geworden. De universiteit en andere scholen lopen leeg en veel mensen hebben blijkbaar middagpauze. Het is een bont gezelschap: studenten gekleed volgens de laatste trends en in niets afwijkend van wat we in het westen gewend zijn, pubers in college-kleding en luxe basisschoolkinderen in donkere pakjes met stropdas, ook 6-jarigen! Ze passeren, aan de hand van hun moeder, bedelende leeftijdsgenootjes, die naar het centrum trekken en proberen wat centen bij elkaar te scharrelen.

Het is de eerste ochtend waarop een flinke hoosbui met bijbehorend onweer overtrekt, 's middags en 's avonds volgen meer van die buien. Dat betekent voor ons binnenzitten en dat al vanaf 6 uur. Dan is de avond lang. We vervelen ons niet, maar het is niet wat we gewend zijn.

Na een laatste zwemronde, Maria vijf en ik één, verlaten we donderdag 'the green lagoon' en rijden over een goede asfaltweg richting Oruro. Het landschap blijft afwisselend, hoge vlaktes en dan weer klimmen en dalen tussen bergen en

kloven, soms kaal en soms bedekt met pampagras. Oruro zelf biedt geen onderdak, er is geen camping en geen aantrekkelijke plek om wild te kamperen.

De GPS geeft te weinig aanwijzingen om op snelle wijze de stad te verlaten richting de thermen van Oberjegas. Marieken komt op het lumineuze idee een taxichauffeur te vragen ons vooruit te rijden. De eerste is meteen de beste. Hij scheurt claxonnerend door steegjes en straten, dwars door een menigte feestvierende afgestudeerde studenten en hun ouders en Maria neemt snel zijn gedrag over om hem te kunnen blijven volgen. Soms door een rood stoplicht en telkens even onze toeter laten horen bij kruispunten. Het werkt. Binnen een half uur staan we 20 kilometer ten noorden van de stad op het parkeerterrein van de thermale baden. Die gaan op dat moment net dicht, maar de eigenaar geeft ons toestemming om hier te overnachten. Een gezin dat wil vertrekken heeft een leuke band. Na veel geklungel stuurt hij vrouw en kinderen op ons af om onze hulp in te roepen. Dat hebben we vaker meegemaakt. Mannen die een probleem hebben en vervolgens hun vrouw in de strijd werpen voor deel twee van de operatie. Een grote luxe 4WD en niet weten hoe je de reserveband eronder vandaan moet halen! Vooral dankzij Dirk is de band snel gewisseld en biedt zijn vrouw ons pakjes PIL-sapjes aan, die we vriendelijk weigeren.

PIL is net zoiets als Nestlé destijds met zijn melkpoeder voor Afrika. Je levert een gezond product, maar ter plekke is geen fatsoenlijk drinkwater aanwezig om er melk van te maken. PIL wordt alleen verkocht in eigen winkels en de prijzen liggen veel hoger dan gemiddeld. Ondanks de armoe zie je er altijd klanten, meest jonge moeders en vaders met hun baby's en peuters.

's Avonds weer onweer en harde wind. De bliksemschichten boven de bergen zijn indrukwekkend en de donder echoot om ons heen.

De volgende ochtend is Dirk aanzienlijk vroeger uit zijn bed dan normaal. Hij heeft weer slecht geslapen en dat al vijf nachten na elkaar. Ook ik slaap minder goed op deze hoogte en heb veel gekke dromen. Dirk heeft het gevoel dat hij 's nachts hallucineert. De oorzaak is duidelijk: dit zijn verschijnselen die bij hoogteziekte horen.

Er is maar één remedie, afdalen naar een lager niveau. Maria en ik overleggen in het thermale zwembad wat te doen. Eigenlijk willen we via La Paz naar het Titicacameer. Uiteindelijk kiezen we ook voor de afdaling én voor het betere weer. Dit deel van Bolivia gaat de natte tijd in, de wegen worden slechter, iedereen kent de berichten over aardverschuivingen en afgesloten wegen in deze tijd van het jaar. Bovendien verkeren we in goed reisgezelschap en dat is ook wat waard. We gaan dus de bergen over naar Chili. Jammer van Bolivia. Het is een spannend en avontuurlijk land, vol prachtige mensen met een totaal andere cultuur. We zijn er te kort geweest en komen daarom zeker terug.

Nog even het zwembad. Het water wordt door de natuur op een temperatuur van bijna 40 graden aangevoerd. De eige-

naar heeft er gebouwen omheen gezet, met centraal het zwembad. Langs het zwembad staan cabines met grote badkuipen van 2 bij 2 meter. Deze worden 's morgens gevuld voor de mensen die zich liever niet bloot willen geven in de publieke zone. Om zeven uur staan wij voor de ingang en staan er op het parkeerterrein al heel wat auto's van zwemliefhebbers, en ook veel Boliviaanse gezinnen die van de cabines gebruik willen maken. Zwemmen doe je héél rustig in water van 40 graden op een hoogte van 4000 meter! Zelfs Maria.

Het wordt een lange rijdag want we willen naar de Chileense kust. Tot Patacayama gaat de Panamericana over de hoogvlakte en dan slaan we af en nemen de weg die ons over de Sajamapas voert. Regelmatig gaan we door en langs kleine bruine Adobedorpjes, sommige geheel verlaten, andere die er keurig verzorgd uitzien met rondom kleine akkers met mais en aardappelen, weer andere waar de verlaten huizen zijn volgekalkt met leuzen in verband met de presidentsverkiezingen.

In een van die plaatsjes kopen we nog wat vers fruit en groenten, waar we op het hoogste punt, 4700 meter, weer keurig vanaf geholpen worden. De Chileense douane blijkt zeer streng te zijn en laat ons alles wat vers is inleveren, ook onze eieren en aangebroken smeerkaas. Ze zijn doodsbang voor fruitvliegjes en ander Boliviaans 'gespuis'. Het gebeurt overigens allemaal heel netjes en vriendelijk. Binnen het uur zijn we de grens gepasseerd.

De auto heeft de klim goed doorstaan. We laten wel een flink donker rookspoor na, maar dat is op deze hoogte voor dieselmotoren normaal. De lucht is te ijl en daarom is er te weinig zuurstof om de diesel volledig te verbranden.

Rondom ons bergen tussen de 6000 en 7000 meter, enkele nog bedekt met een sneeuwkap, de meeste echter zonder. Blijkens een artikel in de Volkskrant dat mijn zus Liesbeth ons mailde, maken de natuurbeschermers zich daar zorgen om. Ze hebben een aantal gletsjers 'dood verklaard'.

In drie uur tijd zitten we op zeeniveau in Arica. Een spectaculaire afdaling. De laatste kilometers zitten we opeens in een andere wereld: vóór ons ligt een diep groen dal tussen 800 meter hoge zandduinen.

Rijdend door het dal zien we velden vol tomaten, mais, vijgenbomen, palmen en nog veel meer. Uiteindelijk bereiken we de kustweg; aan onze rechterhand de Pacific met een breed strand en links de hoge zandduinen.

We vinden een mooie kampeerplek op het strand naast Hubert en Irma, een Duits stel uit Hannover, die al jaren met hun zelfgebouwde camper de wereld verkennen. Hubert ligt plat met behoorlijke rugklachten en op 'medisch advies' advies van Dirk moet hij aan de diclofenac. Dat helpt, want twee dagen later is hij weer zo goed als hersteld.

's Avonds arriveren Alfred en Yvonne, die Peru hebben verlaten, ook vanwege het snel verslechterende weer. We hebben hun eerder ontmoet in Belgrano. Zo ontstaat dus regelmatig een nest reizigers, die elkaar veel te vertellen hebben en waar nodig, hulp geven. Zo heeft Hubert voor ons de

juiste adapter om onze gasfles te laten vullen. Tot nu toe hebben we gekookt op een campinggasbrandertje. Dat gaat prima maar is binnen niet altijd veilig.

Het is zaterdagavond en wanneer in Nederland de mensen na een dagje strand huiswaarts keren, gebeurt hier het tegenovergestelde. Steeds meer auto's naast ons, tentjes worden op het strand gezet, kampvuren worden gestookt en ja jullie raden het al: decibellen, heel veel decibellen. We raken eraan gewend, beginnen de tophits te herkennen en stellen ons mentaal in op een slapeloos nachtje. Dus een paar glazen wijn extra en wat later naar bed. Onze auto's staan precies naast de harde zandstrook waar al het komende, gaande en flanerende verkeer van pickups, sportwagens met grote uitlaten en andere voertuigen op grote banden. Verder jongens met surfboards onder hun arm. Om vier uur 's morgens passeert een groep vrolijke jongens. Ik hoor ze stoppen bij de auto, ze zien het Nederlandse vlaggetje op de zijkant en beginnen vervolgens voor ons het ... Franse volkslied te zingen.

Er spelen zich ook wat meer stichtelijke zaken op het strand af. Op vijftig meter van onze stek is een Pinkstergemeente neergestreken. Een minidorpje met iglotentjes, in het midden een groot zeildoek gespannen en daaronder met zijn allen gezellig zingen, waarna de volgende ochtend het hoogtepunt: de doop in de Grote Oceaan.

Hoe stichtelijk ook, ze laten dezelfde grote rotzooi achter als alle andere strandgangers. De kalkoenkopgieren weten er wel raad mee. En veroorzaken een nog grotere bende door 's morgens vroeg de vuilnisbakken leeg te trekken. Met al die asado's blijft er voor hen genoeg over en kunnen ze met minimale inspanning maximaal hun maag vullen. En de rest van de dag zweven ze langs de kust, boven de stad of zitten uit te rusten op lantaarnpalen.

We blijven drie dagen in Arica, verkennen de omgevingen zwerven wat rond door de binnenstad, een groot contrast met Bolivia; alles heel westers, een winkelpromenade, supermarkt Lider met dertig kassa's, terrasjes, kortom veel luxe en een hoger welvaartsniveau. Dat is ook te merken aan de prijzen.

Ons volgende doel is San Pedro de Atacama, een toeristisch dorp in de Atacamawoestijn en een mooie uitvalsbasis voor de hoogtepunten in de omgeving. We rijden er in twee dagen naar toe, eerst langs de kust naar het zuiden, waar we tijdens onze lunchpauze zeeleven ontdekken in de spleten tussen de rotsen: verschillende soorten zeesterren, krabben, zeeëgels, visetende hagedissen en zeeanemonen.

Dan landinwaarts, via Maria Helena, een mijnwerkersdorp, waar we in de buurt een kampeerplek vinden bij verwaarloosde thermen. Jammer, want het is een unieke plek in deze verder kale woestijn. De volgende dag komen we aan in Calama, waar we enkele dagen blijven, onder andere om de grootste kopermijn ter wereld te bezichtigen. Daarover de volgende keer meer.

We wensen jullie allemaal een fijne kerstvakantie, gezellige kerstdagen en een mooie jaarwisseling toe!

